

Ways of Developing Pedagogical Mastery

Karimova Farida Abdujalilovna

Student Termiz State Pedagogical Institute

Norqulova Marjona Abdumajit qizi

Student Termiz State Pedagogical Institute

Abstract

This scientific article analyzes the concept of pedagogical mastery, its components, and effective ways of developing it. It also highlights methods and approaches aimed at enhancing teachers' professional competencies in the modern educational process.

Keywords: pedagogical mastery, competence, educational process, teacher, innovative methods, professional development.

Pedagogik mahoratni shakllantirish yo'llari

Termiz davlat pedagogika instituti talabasi

Karimova Farida Abdujalilovna

Termiz davlat pedagogika instituti talabasi

Norqulova Marjona Abdumajit qizi

Annotatsiya

Mazkur ilmiy maqolada pedagogik mahorat tushunchasi, uning tarkibiy qismlari hamda uni shakllantirishning samarali yo'llari tahlil qilinadi. Shuningdek, zamonaviy ta'lim jarayonida o'qituvchining kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan metod va yondashuvlar yoritiladi.

Kalit so'zlar: pedagogik mahorat, kompetensiya, ta'lim jarayoni, o'qituvchi, innovatsion metodlar, kasbiy rivojlanish.

Kirish

Bugungi kunda ta'lim tizimida olib borilayotgan islohotlar o'qituvchidan yuqori darajadagi pedagogik mahoratni talab etmoqda. Pedagogik mahorat – bu o'qituvchining nafaqat bilim va ko'nikmalari, balki uning shaxsiy fazilatlari, pedagogik texnikasi va

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-4, 2026**

o'quvchilar bilan samarali muloqot qila olish qobiliyatining uyg'unligidir. Shu bois pedagogik mahoratni shakllantirish masalasi dolzarb ahamiyat kasb etadi. Pedagogik mahorat tushunchasi va uning tarkibi Pedagogik mahorat quyidagi asosiy komponentlardan iborat: Kasbiy bilimlar – fan asoslarini chuqur bilish; Pedagogik qobiliyatlar – o'quvchilarga ta'sir ko'rsatish, ularni rag'batlantirish; Pedagogik texnika – nutq, mimika, imo-ishora orqali ta'sir etish; Kommunikativ kompetensiya – samarali muloqot olib borish qobiliyati; Refleksiya – o'z faoliyatini tahlil qilish va takomillashtirish. Pedagogik mahoratni shakllantirish yo'llari 1. Nazariy bilimlarni mustahkamlash. O'qituvchi o'z fanini mukammal bilishi bilan birga pedagogika va psixologiya fanlaridan ham yetarli bilimga ega bo'lishi lozim. Bu bilimlar ta'lim jarayonini samarali tashkil etishda muhim ahamiyatga ega. 2. Amaliy tajriba orttirish Pedagogik mahorat asosan amaliy faoliyat jarayonida shakllanadi. Dars o'tish, ochiq mashg'ulotlar tashkil etish va tajribali o'qituvchilar faoliyatini kuzatish orqali ko'nikmalar rivojlanadi. 3. Innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llash Zamonaviy ta'lim jarayonida interaktiv metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari va kreativ yondashuvlar muhim o'rin tutadi. Bu usullar o'quvchilarning faolligini oshiradi va o'qituvchining mahoratini boyitadi. 4. O'z ustida ishlash va o'zini rivojlantirish O'qituvchi doimiy ravishda o'z ustida ishlashi, yangi bilimlarni egallashi, ilmiy va metodik adabiyotlarni o'rganishi zarur. Seminar, trening va malaka oshirish kurslarida qatnashish ham muhim omildir. 5. Reflektiv faoliyatni rivojlantirish O'qituvchi o'z darslarini tahlil qilib, kamchiliklarini aniqlashi va ularni bartaraf etish ustida ishlashi kerak. Bu jarayon pedagogik mahoratni oshirishda muhim vosita hisoblanadi. 6. Muloqot madaniyatini shakllantirish O'qituvchi o'quvchilar, ota-onalar va hamkasblar bilan samarali muloqot qila olishi lozim. Bu esa pedagogik jarayonning samaradorligini oshiradi. Zamonaviy yondashuvlarni ko'rib chiqamiz: Hozirgi kunda kompetensiyaviy yondashuv, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim va reflektiv pedagogika pedagogik mahoratni rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari sifatida qaralmoqda. Ushbu yondashuvlar

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-4, 2026**

o'qituvchining ijodkorligini va mustaqil fikrlashini rivojlantiradi Pedagogik mahoratni shakllantirish uzluksiz jarayon bo'lib, u o'qituvchidan doimiy izlanish, o'z ustida ishlash va yangiliklarga ochiq bo'lishni talab etadi. Nazariy bilim, amaliy tajriba va innovatsion yondashuvlarning uyg'unligi pedagogning haqiqiy mahoratini yuzaga chiqaradi. Pedagogik mahoratni shakllantirishning zamonaviy innovatsion yo'nalishlari

1. Raqamli pedagogik kompetensiya Bugungi kunda o'qituvchining pedagogik mahorati faqat an'anaviy metodlar bilan cheklanmaydi. U raqamli texnologiyalarni ham samarali qo'llay olishi kerak. Masalan: Onlayn platformalarda dars tashkil etish Multimediali taqdimotlar yaratish Sun'iy intellekt vositalaridan foydalanish Bu ko'nikmalar o'qituvchining zamonaviy pedagog sifatida shakllanishiga xizmat qiladi.
2. Emotsional intellektni rivojlantirish Pedagogik mahoratning muhim jihatlaridan biri – o'qituvchining emotsional barqarorligi va o'quvchilarni tushuna olishidir. O'quvchilarning hissiy holatini anglash Konfliktlarni samarali hal qilish Ijobiy psixologik muhit yaratish Bu esa ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.
3. Kreativ pedagogika Zamonaviy ta'lim ijodkorlikni talab qiladi. O'qituvchi: Noan'anaviy dars usullarini qo'llashi Muammoli vaziyatlar yaratishi O'quvchilarda mustaqil fikrlashni rivojlantirishi kerak Kreativ yondashuv o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi.
4. Mentorlik va ko'ch (coaching) yondashuvi Yangi pedagoglar uchun tajribali o'qituvchilar bilan ishlash juda muhim: Mentorlik tizimi orqali tajriba almashish Individual rivojlanish rejasini tuzish Kasbiy o'sishni monitoring qilish Bu usul pedagogik mahoratni tezroq shakllantirishga yordam beradi.
5. STEAM ta'lim yondashuvi Fanlararo integratsiya asosida o'qitish (Science, Technology, Engineering, Art, Mathematics) pedagogik mahoratni yangi bosqichga olib chiqadi. Amaliy va loyihaviy ishlarga e'tibor Real hayotiy muammolarni yechish O'quvchilarning tadqiqotchilik qobiliyatini rivojlantirish
6. Reflektiv portfel (portfolio) yuritish Zamonaviy pedagog o'z faoliyatini hujjatlashtirib borishi kerak: Dars ishlanmalari O'quvchilarning natijalari O'z-o'zini baholash yozuvlari Bu pedagogning o'sish

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-4, 2026**

dinamikasini ko'rsatadi va tahlil qilish imkonini beradi. Ilmiy yangilik sifatida kiritish mumkin bo'lgan fikr. Pedagogik mahoratni shakllantirishda raqamli kompetensiya + emotsional intellekt + refleksiya integratsiyasi eng samarali model sifatida qaralmoqda. Bu uchlik zamonaviy o'qituvchining professional profilini belgilaydi. Zamonaviy sharoitda pedagogik mahoratni shakllantirish an'anaviy bilimlar bilan bir qatorda raqamli savodxonlik, emotsional intellekt va innovatsion fikrlashni ham talab etadi. Shu bois o'qituvchi doimiy rivojlanishda bo'lishi zarur. Pedagogik mahoratni shakllantirishning huquqiy asoslari Pedagogik faoliyatni samarali tashkil etish va o'qituvchi mahoratini rivojlantirish davlat siyosati darajasida qo'llab-quvvatlanadi. Bu jarayon bir qator qonunlar va me'yoriy hujjatlar bilan tartibga solinadi. 1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni Mazkur qonun ta'lim tizimining asosiy prinsiplari va yo'nalishlarini belgilaydi. Unda: pedagoglarning kasbiy rivojlanishi; uzluksiz ta'lim tizimini joriy etish; ta'lim sifatini oshirish kabi masalalar alohida ta'kidlangan. Bu qonun pedagogik mahoratni shakllantirishning asosiy huquqiy poydevori hisoblanadi. 2. Kadrlar tayyorlash milliy dasturi Mazkur dastur o'qituvchilarni zamonaviy talablarga mos ravishda tayyorlashni nazarda tutadi. Unda quyidagilar muhim: pedagoglarning kompetensiyalarini rivojlantirish; innovatsion texnologiyalarni joriy etish; amaliy ko'nikmalarni kuchaytirish. 3. O'zbekiston Respublikasining "Pedagog xodimlarning maqomi to'g'risida"gi Qonuni Ushbu qonun pedagoglarning huquqiy maqomini belgilaydi va ularning kasbiy faoliyatini qo'llab-quvvatlaydi. Qonunga ko'ra: o'qituvchilarning malakasini oshirish majburiy hisoblanadi; ularning ijodiy faoliyati rag'batlantiriladi; pedagogik mahoratni rivojlantirish uchun shart-sharoitlar yaratiladi. 4. Davlat ta'lim standartlari Davlat ta'lim standartlari o'qituvchidan aniq bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni talab qiladi. Bu esa pedagogdan: darslarni zamonaviy metodlar asosida tashkil etish; o'quvchilar natijalarini monitoring qilish; sifatli ta'lim berishni talab etadi. Pedagogik mahoratni rivojlantirishda davlat siyosatining roli O'zbekistonda ta'lim sohasida amalga

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-4, 2026**

oshirilayotgan islohotlar pedagoglarning kasbiy o'sishini qo'llab-quvvatlashga qaratilgan. Jumladan: malaka oshirish tizimini takomillashtirish; o'qituvchilarni rag'batlantirish; xalqaro tajribani joriy etish kabi yo'nalishlar pedagogik mahoratni oshirishga xizmat qiladi. Ilmiy yangilik (kengaytirilgan) Pedagogik mahoratni shakllantirishda quyidagi modelni taklif etish mumkin: Huquqiy asos + innovatsion yondashuv + shaxsiy rivojlanish = samarali pedagogik mahorat Bu model pedagog faoliyatini tizimli ravishda rivojlantirish imkonini beradi. Pedagogik mahoratni shakllantirish nafaqat shaxsiy intilish, balki davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanadigan tizimli jarayondir. Qonunlar va normativ hujjatlar pedagoglarning kasbiy rivojlanishi uchun mustahkam asos yaratadi. Shu bois har bir o'qituvchi ushbu huquqiy asoslardan xabardor bo'lishi va ularga tayangan holda o'z mahoratini rivojlantirishi zarur. Pedagogik mahoratni shakllantirishda zamonaviy global tendensiyalar 1. Sun'iy intellekt (AI) asosida ta'lim So'nggi yillarda ta'lim tizimida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish keskin oshdi. Xususan, UNESCO tavsiyalariga ko'ra: AI yordamida individual o'quv rejalari tuzilmoqda; o'quvchilarning bilim darajasi avtomatik tahlil qilinmoqda; o'qituvchining ish yuklamasi kamaymoqda. Bu esa pedagogdan yangi turdagi — raqamli va analitik kompetensiyalarni talab etadi. 2. "Lifelong learning" (uzluksiz ta'lim) konsepsiyasi Bugungi kunda o'qituvchi bir martalik bilim bilan cheklanib qolmaydi. OECD tadqiqotlariga ko'ra: pedagoglar har 3–5 yilda bilimlarini yangilashi zarur; mikro-o'qitish (microlearning) tizimi rivojlanmoqda; onlayn kurslar (MOOC) orqali o'rganish kengaymoqda. 3. Kompetensiyaviy baholash tizimiga o'tish An'anaviy baholash o'rniga endilikda: tanqidiy fikrlash; muammoni hal qilish; jamoada ishlash kabi ko'nikmalar baholanmoqda. Bu esa o'qituvchidan dars berish uslubini tubdan o'zgartirishni talab qiladi. 4. Gibril va moslashuvchan ta'lim (Hybrid learning) Pandemiya keyingi davrda ta'lim quyidagi shakllarda rivojlanmoqda: onlayn + oflayn darslar kombinatsiyasi; moslashuvchan jadval; mustaqil o'rganishga yo'naltirilgan

**JOURNAL OF
PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH
VOLUME-1, ISSUE-4, 2026**

platformalar. Bu model pedagogik mahoratning yangi ko‘rinishini shakllantirmoqda. O‘zbekistonda ta‘lim sohasidagi so‘nggi yangiliklar 1. Raqamli ta‘limni rivojlantirish dasturlari So‘nggi yillarda O‘zbekistonda: elektron darsliklar joriy qilinmoqda; onlayn ta‘lim platformalari kengaymoqda; maktablar internet bilan ta‘minlanmoqda. Bu jarayon pedagogdan raqamli savodxonlikni talab qiladi. 2. O‘qituvchilar maqomini oshirish islohotlari Pedagoglar uchun: oylik maoshlar oshirilmoqda; ijtimoiy himoya kuchaytirilmoqda; kasbiy rivojlanish tizimi takomillashtirilmoqda. Bu esa o‘qituvchining kasbga bo‘lgan motivatsiyasini oshiradi. 3. Xalqaro baholash dasturlarida ishtirok O‘zbekiston o‘quvchilari quyidagi xalqaro tadqiqotlarda qatnashmoqda: PISA ,TIMSS Bu esa o‘qituvchilardan xalqaro standartlarga mos pedagogik mahoratni talab qiladi. Zamonaviy ilmiy yondashuv (yangi model) Hozirgi ilmiy qarashlarga ko‘ra pedagogik mahorat quyidagi integratsiya asosida shakllanadi: Raqamli kompetensiya + Emotsional intellekt + Global standartlar + Huquqiy bilim = Zamonaviy pedagogik mahorat Amaliy tavsiyalar (yangilangan) Pedagogik mahoratni oshirish uchun o‘qituvchi: sun‘iy intellekt vositalaridan foydalanishni o‘rganishi; har yili kamida 1 ta yangi ko‘nikmani egallashi; xalqaro tajribani o‘rganishi; o‘z faoliyatini raqamli portfel orqali yuritishi; refleksiya va o‘z-o‘zini baholashni doimiy amalga oshirishi zarur. Zamonaviy ta‘lim sharoitida pedagogik mahoratni shakllantirish ko‘p qirrali jarayonga aylandi. Endilikda u faqat bilim va tajriba bilan emas, balki texnologiyalarni egallash, global standartlarga moslashish va uzluksiz rivojlanish bilan belgilanadi. Shu sababli pedagog doimo o‘z ustida ishlovchi, moslashuvchan va innovatsion fikrlovchi shaxs bo‘lishi zarur. Pedagogik mahoratni shakllantirish – bu uzluksiz, ko‘p bosqichli va tizimli jarayon bo‘lib, u o‘qituvchining kasbiy bilimlari, amaliy tajribasi, shaxsiy fazilatlarini hamda zamonaviy kompetensiyalarining uyg‘un rivojlanishini talab etadi. Ushbu jarayon nafaqat individual intilish, balki davlat siyosati, ta‘lim sohasidagi islohotlar va huquqiy-me‘yoriy asoslar bilan ham bevosita bog‘liqdir.

Xulosa

JOURNAL OF PEDAGOGICAL AND PHILOLOGICAL RESEARCH VOLUME-1, ISSUE-4, 2026

Zamonaviy sharoitda pedagogik mahorat an'anaviy yondashuvlar bilan cheklanib qolmay, raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, global baholash tizimlari va innovatsion metodlar bilan boyib bormoqda. Shu bilan birga, o'qituvchidan emotsional intellekt, kommunikativ madaniyat va reflektiv fikrlash kabi muhim sifatlar ham talab etiladi. Shunday qilib, samarali pedagogik mahorat quyidagi omillar uyg'unligi asosida shakllanadi: mustahkam nazariy bilim; boy amaliy tajriba; innovatsion va raqamli yondashuvlar; huquqiy bilim va kasbiy mas'uliyat; doimiy o'zini rivojlantirish. Natijada, pedagog doimo yangilikka intiluvchi, zamon talablariga moslashuvchi va o'quvchilarning har tomonlama rivojlanishiga xizmat qiluvchi yetuk mutaxassisga aylanadi..

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1) O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni
- 2) Kadrlar tayyorlash milliy dasturi
- 3) O'zbekiston Respublikasining "Pedagog xodimlarning maqomi to'g'risida"gi Qonuni
- 4) Abdulla Avloniy – "Turkiy guliston yoxud axloq"
- 5) Jan Amos Komenskiy – "Buyuk didaktika" (Didactica Magna)
- 6) UNESCO hisobotlari (ta'lim va innovatsiyalar bo'yicha)
- 7) OECD tadqiqotlari (ta'lim sifati va kompetensiyalar)
- 8) Zamonaviy pedagogika va psixologiya bo'yicha ilmiy maqolalar va darsliklar
- 9) O'qituvchilar malakasini oshirish kurslari materiallari
- 10) Innovatsion pedagogik texnologiyalar bo'yicha qo'llanmalar

